

Výchova (definice)

- celoživotní společenský proces ovlivňování osobnosti....
- proces záměrného působení na osobnost člověka... směřující k cíli
- vzájemné působení vychovávajících a vychovávaných, jejich vzájemná interakce, komunikace (děti ovlivňují „vychovávají“ rodiče)

Psychologie výchovy

Otázky:

- jaké jsou účinky výchovných metod a výchovných stylů,
- jak výchovu ovlivňují vrstevnické skupiny,
- jak formovat zájmy dětí, postoje ke vzdělávání a hodnoty,
- výchovné styly
- jak lze měnit návyky apod.

Cíle výchovy

- Dlouhodobé cíle výchovy (jaké jsou?)
- Střednědobé cíle výchovy. Např...?
- Krátkodobé výchovné cíle. Např....?

Co ovlivňuje formulování výchovných cílů?

Výchovné cíle

- Dlouhodobé.....formování zájmů, postojů, morálních aspektů – hodnot osobnosti, rozvoj vůle, odpovědnosti... (charakteru)...
- Střednědobé ... Výchova k volbě (profese), pře–výchova..., změny postojů, vztahů....
- Krátkodobé .... Převzít úkol, pozdravit....

Výchova v rodině - vlivy

- životní zkušenost vychovatelů,
- vzdělání,
- vlastnosti,
- zdraví,
- sociální status,
- vlastní životní cíle,
- osobní problémy a životní události,
- sociokulturní podmínky...

S věkem stoupá vliv kamarádů dětí, zájmů, módy.

Výchovné styly

K. Lewin

Autokratický styl ..... **Integrační** ..... **Liberální**

Schaefer, E.S.

Výchovné styly

(Čáp, 1994)

Řízení → Emoční vztah ↓	silné	střední	slabé	rozporné
Záporný	Výchova autokratická, tradiční, patriarchální		Liberální s nezájmem o dítě	Rozporné řízení, záporný vztah
Záporně kladný	Výchova emočně rozporná, jeden z vychovatelů zavrhuje, druhý extrémně kladný, koalice s dítětem...			
Kladný	Výchova přísná a laskavá	Optimální forma se vzájemným porozuměním a přiměřeným řízením	Laskavá výchova bez požadavků a hranic	Rozporné řízení relativně vyvážené kladným emočním vztahem
Extrémně kladný			Kamarádský vztah, dobrovolné dodržování norem	

Výchovné metody

- Co pokládáme za výchovné metody?
- Záměrné a systematické způsoby, postupy a prostředky, které směřují k výchovnému cíli (např.?.....)

Výchovné prostředky a metody

- Kladení požadavků

základní prostředek výchovy. Zprostředkovávání norem - požadavků společnosti. Záleží

na míře požadavků, formě příkazu, smysluplnosti, autoritě dospělého, důslednosti,

kontrole plnění.

- Metoda přirozených následků/logických důsledků. Uklidit po sobě... (J. J. Rousseau). Teze: Špatný je čin, který dítě udělalo, dítě špatné není.
- Povzbuzování.
- Komunikace – otázky, vyjednávání, smlouvy.
- Osobní příklad.
- Emoční projev – výchova vztahem
- **Sebevýchova** - cílevědomé a dlouhodobé úsilí o formování sebe sama

Výchova ve škole

- *Pedagogický takt: empatie, anticipace, Rogers (centrace na žáka, vztah)*
- *Základní styly učitelova výchovného působení (výchovné styly)*
- *Výchova v činnostech.*

Odměna a trest

Odměna:

kladné společenské hodnocení, uspokojení potřeb, radost.
„Zevšednění“ odměny.

Trest:

negativní společenské hodnocení, omezení potřeb, nelibost, stud, frustrace i bolest.

Funkce trestu: ukázat na problém, smýt pocit viny, ukázat lepší cestu.

Podmínky trestání.

Rizikové: např. zákaz činnosti, ukládání práce, učení, psychické a fyzické tresty.

Psychické tresty – odepření projevů náklonnosti, odměřené chování, urážení, ponižování.

Mezinárodní úmluva o právech dětí. Fyzický trest – stimulace agresivity.

Účinné trestání ve třídě (Fontana)

- Rizika trestu: narušuje vztah, silnější si dovoluje na méně silného, vytváření strategií, jak se vyhnout trestu, nemusí nic napovědět o správném chování, vyvolávají úzkost a odpor, krátkodobý účinek, neřeší příčiny.
- Účel trestu: odplata, odstrašení, náprava.
- Efektivní trestání: Střídmé užívání, dát žákovi příležitost vysvětlit chování, neodkládat trest (poznámky?), musí být nepříjemný, tón ukládání trestu, domlouvat se s rodiči na postupech (někdy), přirozené následky, být konkrétní – jak se napraví chyba, předcházet, přiměřenost trestu, žák musí trestu rozumět – postup v zájmu žáka, není to učitelova zlovůle, trest v souladu s politikou školy,...